

Gud blev født!

Juledag 2006, 1. ræ

”Gud blev virkelig, hvad vi er, for virkelig at være hos os og for virkelig at være til for os,…” Sådan har en klog teolog engang sagt. Gud blev virkelig. Med andre ord: ***Gud kom til vores virkelighed, gik ind under vor virkeligheds kår.*** Gjorde det for at bringe Guds virkelighed til os. Men hvad er virkelighed? Er det andet end et begreb, vi slynger om os med, uden nogensinde at gøre det konkret? ***Hvad er vort livs virkelighed?***

Der er adskillige kunstnere, der prøvet at vise *virkeligheden* af det, der skete julenat. Og har gjort det på meget forskellig måde. Et af forsøgende finder vi i loftsudsmykningen i Viborg domkirke. Det er placeret centralt i rækken af billeder, der fortæller fødselshistorien fra Mariæ Bebudelse til Jesu dåb. *Og hvad siger det så?* Eller rettere: *Er det for sødt og for søgt?*

Den hellige familie befinder sig i en huleagtig staldbygning af sten. Betlehemsstjernen titter ind gennem en vinduesåbning i gavlen, og to okser er tilskuere til begivenheden. Maria ligger på en bunke hø med et tæppe over sig. SE: [joakim skovgaard, julenat, viborg domkirke - Bing images](#)) Fødslen er overstået, og barnet, som endnu ikke er blevet svøbt, lægges af Josef varsomt og noget kejtet over i en krybbe. Alle tre personer er forsynet med guldglorie, barnet med korsglorie.

Er det for sødt? Er der for meget harmoni?

Det kan i al fald godt synes som om, der er lagt for stor afstand til den virkelighed, der mødte Guds søn, da han blev svøbt og lagt i en krybbe. ***Han blev ikke kun svøbt i linned, han blev svøbt i al det, der er verdens virkelighed.*** Til det hørte en altid nærværende usikkerhed. Hvad kunne despoten Herodes finde på? Det var ikke godt at vide, og inden længe fik de det at mærke, at han var født og svøbt i magtens verden, hvor herskesygens brutalitet i angst for at miste magten var hverdagskost. Guds søn blev flygtning på jord, men i det lange løb flygtede han ikke fra den virkelighed, der var deres dengang og vor i dag. ***Han blev først og sidst svøbt ind i vores ulydighed, synd og oprør, dom og død, altså viklet ind i vor virkelighed – det er svøbt i vor fortabthed.*** – med os han bytted så underlig! Så kan det godt være, meget var anderledes dengang. Men det har ikke forandret sig, at synd, død og fortabelse er mere virkelighed end vi normalt bryder os om, også i vore dage. Som tidligere fængselspræst Carl Lomholdt skrev for nylig i en kommentar til, at nogen vil sige, at fangerne i vore fængsler selv er ude om at være spærret inde, - og derfor selv ude om ikke at kunne komme til julegudstjeneste – til det skriver han: *”Dertil er at svare, at evangeliet i det hele taget kun har noget at sige til mennesker, der selv er skyld i deres synder.”* Og på den baggrund kan man måske nok synes at Joakim Skovgaards billede er for sødt, for søgt, for harmonisk, for distanceret til den virkelige, Jesus blev svøbt i, og som er vor.

Så vil mange mennesker nok finde en mere moderne fortolkning af den hellige nat i Svend Havsteen-Mikkelsens billede 'Julenat'. ([svend havsteen mikkelsen, julenat - Bing images](#)) Her fanges øjnene først af *disharmonien*, de mørke farver. Vi aner kun svagt skikkelserne omkring jomfru Maria, konturerne af Josef og hyrderne. Og barnet er der kun i form af et strålende lysskær i jomfru Marias skød. Øverst i billedet ses nogen bjælker, loftsbjælker, dem der skulle bære taget. De er besynderlige, og ligner absolut ikke noget, en arkitekt vil kendes ved. Hvad er de billede på? Det umiddelbare svar er, at det er korset, der venter. Der er altså en klar forkyndelse af, at det lys, der blev født til jord julenat, venter på et kors, vil blive forsøgt kvalt. Når englens julenat forkyndte den store glæde for hele folket, at der er født jer en frelser, betyder det altså, der er født en, der vil ende sine dage på et kors, bærende på vore synder. Med Carl Lomholts ord: *"Dertil er at svare, at evangeliet i det hele taget kun har noget at sige til mennesker, der selv er skyld i deres synder."* Her er altså med al tydelighed sagt, hvilket lys der brød gennem verdens mørke julenat: Dine synders nådige forladelse julenat.

På den måde er der en tydelig forskel mellem de to billeder. Og det handler også om en forskel i tid. Joakim Skovgaards billeder er afsluttet i 1913, året før første verdens krig begyndte, den krig der tog uskylden væk fra hele den vestlige verden. Og måske er Havsteen-Mikkelsens billede også et udtryk for det, den skyld hele den vestlige

civilisation bærer med sig fra to krige, og al den bestialitet, al den lidelse, al den umenneskelighed næsten værre end det dyriske, der fandt sted der. Og som vi ikke magter at trække os fri af, måske ikke tør gøre os fri af. På samme tid fastholder han mørke og kaos, og giver alligevel plads til lyset. På en gang fastholder han, at juleevangeliet er kun for syndere, altså mennesker der selv er skyld i deres synd, - og det lys, evangeliet er ind i den virkelighed, - og det er den virkelighed lyset, barnet, Guds søn fødes ind i, svøbes i. Her er kampen mellem mørket og lyset gjort tydelig, eksistentielt nærværende, og det ikke kun i julenatten, men ind i vores eget sind, netop vores sind, vores liv, vores virkelighed.

Men alligevel er det som om mennesket i det billede ikke helt tør gribe lyset. Det er, som man siger om brændt barn, at det skyer ilden. Det er som om syndens mørke ikke kan glemmes. Og man spørger sig selv, om mennesket bliver frit i denne fortolkning af julenat, om det aldrig rigtig når længere end til at beskrive vor virkelighed, hvad det gør fænomenalt godt, - men ikke helt tør gribe den Guds virkelighed, der mødte vores virkelighed julenat.

For den er der jo også – *Guds virkelighed*. De er sandt, at stalden, krybben, afvisning, - at alt dette taler om vores virkelighed, som barnet bliver svøbt i. Men der er også en anden virkelighed til stede julenat, som også kommer til udtryk, - ikke kun i lyset, ikke kun i englens budskab til hyrderne, ikke kun i lovsangen, men i de

ord: *"..til Davids by, som hedder Betlehem, fordi han var af var af Davids hus og slægt, for at lade sig indskrive sammen med Maria, sin forlovede, som ventede et barn."* Umiddelbart er det bare en nødvendig notits, der skal forklare, hvorfor de drog til Betlehem og de besværlige omstændigheder, det gav.

Men de, der først hørte beretningen, hørte formentlig mere end det. For dem lød i de ord de gamle løfter til Davids hus om et evigt kongedømme, om den unge kvinde, der skulle blive med barn, om den nye konge, der skulle spire som et rodsrud fra Isaj stub, altså fra det kongehus, der egentlig var gået under i denne verdens magtkampe, ugudelighed og kaos. Her toner udvælgelsen med, lyset til alle folk på jord, ham der skulle bryde åget, være retfærds- og fredskonge. Det forbindes i Det gamle Testamente med en ny pagt, hvor alle skal kende Gud, for – siger Herren – *"Jeg tilgiver deres skyld og husker ikke længere på deres synd."* (Jer 31,34) Julenat kom Gud vel i et menneskebarn, svøbte sig i vor virkelighed i al det kaos det rummer af magtmisbrug, af vold, af fortræd, af synd og skyld. Ja, men samtidig blev vores virkelighed svøbt i Guds virkelighed, - og hans virkelighed hedder: *"Jeg tilgiver deres skyld og husker ikke længere på deres synd."*

Men tør vi gribe det? Det er det spørgsmål, jeg stiller – måske forkert – til Havsteen-Mikkelsens fremstilling af julenat. Tør vi gribe det så meget, at vi på en gang ikke glemmer bevidstheden om, hvor

forfærdeligt vi mennesker kan gøre det for hinanden, men samtidig gribe Guds virkelighed? Tør vi gå hen og røre ved barnet, tage det i vore arme? Grundtvig skriver i en julebøn,

*”...at han, der kom julenat, lyste fred over jorden
og skabte himmelsk fryd og glæde
for den rådvilde, bange og dødelige menneskeslæggt.”*

Jeg tror, det er den fred og harmoni Joakim Skovgaard med sit billede af julenat, vil minde os om. Han vil minde os om, at Guds virkelighed er så stor, at i korsglorien om barnets hoved, kan Gud skabe en fred, en harmoni – som det hebraiske ord for fred – Shalom – egentlig betyder, der kan gøre sig gældende midt i vores kaos. Det slutter altså ikke med et kors. Da Jesus var blevet korsfæstet, blev han viklet ind i linned. Dødens linned. Undergangens linned. Men påskemorgen var det efterladt i graven. Det var altså himlens herlighed, den himmelske fryd og glæde, der var på jorden, svøbt og liggende i en krybbe. Kan vi se det? Tør vi gribe det og hvile i Guds virkelighed, som den er kommet til os i barnet i krybben?

For at gøre det, må vi som hyrderne, der efter englesangen ikke lod det være ved det, men gik til Betlehem for at se det, som der var sket. *Og der fandt de barnet!* Ja, men vi har jo ikke barnet her, så vi kan gå til det! Nej og jo. Hvor gerne vi end vil, kan vi ikke springe de to tusind år og de tre tusind km over. Det er heller ikke nødvendigt. For det gjorde han selv. Nu *er* han til stede her. Når der laves julekrybber

og billeder af stalden med Maria og Josef og barnet, så er det på en måde nostalgi. Men hvad er nostalgi? Nostalgi er at længes tilbage efter noget, som er godt og trygt. Det er derfor, vi længes tilbage til vor barndoms jul – de fleste i al fald. Men vi ved godt, at vi ikke kan komme tilbage til den. Barndommen er forbi. Men det, der var godt ved barndommens jul, trygheden og glæden, den kan vi godt finde. Det, der var trygheden, glæden i den første jul, er også her, *for han er her til stede*. Han er her, lige så nærværende som dengang, svøbt i brød og vin. Og lovsangen lyder også her.

Om hyrderne står der, at de vendte tilbage. Og uvilkårligt: Hvad var forandret? Der var meget, der ikke var. Mørket var der stadig. De var ikke blevet ansete mennesker. Synd og død, var stadig dagligdag. Alt det gamle var der, den virkelighed Havsteen-Mikkelsen så fortræffelig beskriver. Og dog var det anderledes. Det var svøbt i Guds virkelighed, den frelse der blev forkyndt julenat, som griber om vor fortabelse, så der i stedet for gråd og klage skabes lovsang, *himnensk fryd og glæde for den rådvilde, bange og dødelige menneskeslægt*, en fred og harmoni Joakim Skovgaars billede minder os om.

Skal vi så vælge? Nej, jeg tror begge billeder af den hellige nat er nødvendige for at en fortumlet og skyldbevidst menneskehed i det gamle kristne Vesteuropa kan gribe frelsens virkelighed og finde fred i sit eget sind overfor den kaotiske virkelighed. Kun i ham kan vi

finde det, vi skal synge, at med os han bytted så underlig, slave bliver han, men Herre jeg.

Så lad os gå til Betlehem og se det, som der er sket, - gøre det for der at hente fred, hente glæde til at leve i vor tid og vor virkelighed, ikke fortabt i den, men frelst i Guds virkelighed, Guds nådige nærvær julenat og hver nat indtil ingen nat er mere.

Salmer

99: Velkommen igen Gud engle små

100: Kimer i klokker

114: Hjerte, løft din glædes vinger

110: Nu vil vi sjunge og være glad

115: Lad det klinge sødt i sky